

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки  
Кафедра документознавства і музейної справи



ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної і  
навчальної роботи та рекрутації,  
проф. Гаврилюк С. В.

*Сергій*

2017 р.

МЕТОДИКА І ПРАКТИКА ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

РОБОЧА ПРОГРАМА  
нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавр

галузь знань 0201 «Культура»

спеціальність 6.020103 «Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури»

Луцьк – 2017

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика і практика екскурсійної діяльності»

Спеціальності «Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури»

"16" *September*, 20 *17* р. - *19* с.

Розробники: Качковська Л. Р., доц., к.іст.н.

Рецензент: (вказати рецензента, його посаду, науковий ступінь та вчене звання)

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри документознавства і музейної справи

протокол № *4* від *27 лютого* 2017 р.

Завідувач кафедри: *[Signature]* проф. Бондаренко Г. В.

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією історичного факультету

протокол № *4* від *2.03.2017* р.

Голова науково-методичної комісії історичного факультету *[Signature]* Карліна О. М.

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № *6* від *15.03.2017* р.

## 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна
Кількість кредитів 10	«Культура»	нормативна
	спеціальність: «Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури»	
Модулів 3	Освітня програма «Документаційне забезпечення управління та інформаційно-бібліотечна справа»	Рік підготовки 3
Змістових модулів 8		Семестр II
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 18 год.
Загальна кількість годин 300		Практичні (семінари) 18 год.
		Самостійна робота 142 год.
		Консультації 18 год.
		Форма контролю: <u>залік - II семестр</u>

### **Мета та завдання навчальної дисципліни**

Дана дисципліна є одним з професійно-орієнтованих курсів програми підготовки фахівців музейної галузі.

Мета вивчення навчального курсу полягає у засвоєнні теоретичних й набутті практичних навичок з основ екскурсійної діяльності.

В процесі досягнення мети вирішуються наступні завдання:

- засвоєння основ екскурсійної теорії;
- оволодіння основними прийомами екскурсійної методики;
- набуття практичних навичок в організації екскурсійних послуг.

У процесі вивчення дисципліни студенти повинні **знати**:

- історію екскурсійної справи;
- основні поняття та терміни екскурсійної теорії;
- методику підготовки екскурсій та її методичне забезпечення;
- техніку проведення екскурсій;
- особливості проведення різних видів екскурсій та проведення екскурсій в музеях.
- професійну майстерність екскурсовода.

#### **Вміти:**

- підібрати необхідний фактичний матеріал;
- вивчити екскурсійний матеріал;
- підготувати індивідуальний текст екскурсії на конкретну тему;
- скласти маршрут екскурсії;
- використати психологічні прийоми поведінки та інтонації у спілкуванні з групою;
- використовувати методичні прийоми на практиці;
- брати участь у популяризації екскурсійних можливостей свого рідного краю;
- проектувати процес підготовки екскурсії за окремими етапами, використовуючи певні технології;
- працювати в складі творчої групи над створенням нової екскурсії;
- розробляти різні види екскурсій з урахуванням пізнавальних потреб відвідувача на підставі знань екскурсійних ресурсів, екскурсійної програми, методик проведення екскурсій тощо;
- контролювати дотримання програм перебування, протокольних заходів, правильність оформлення відповідної документації.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійною компетентністю. Складовими **компетентностями** є: знання, вміння та навички щодо забезпечення екскурсійної діяльності; здатності щодо ідентифікації видів екскурсій та до взаємодії показу та розповіді, як двох основних елементів екскурсії, й щодо підготовки нової екскурсії та її проведення.

## **Програма навчальної дисципліни**

### **Зістовий модуль 1. Предмет, зміст курсу.**

#### **Тема 1. Екскурсія та її зміст**

Основні визначення екскурсії: відповідно до Ліцензійних умов, Закону «Про туризм».

Ознаки екскурсії, їх характеристика: активність, логічна послідовність, випереджувальна роль показу.

Екскурсійний процес, його складові. Завдання екскурсійного процесу. Вимоги до екскурсії. Мета, завдання та форми проведення екскурсії.

Функції екскурсії: інформація, культурний відпочинок, розширення кругозору, формування інтересів. Екскурсія як форма туристської послуги.

Екскурсійний метод. Вимоги екскурсійного методу. Екскурсійний аналіз. Групи екскурсійного аналізу. Види аналізу.

Показ, розповідь, рух – основні елементи екскурсії. Види показу. Вимоги до розповіді на екскурсії.

Тематика екскурсій. Вимоги до тематики.

#### **Тема 2. Показ та розповідь в екскурсії: їх співвідношення**

Показ – основний елемент екскурсії. Сутність показу. Послідовність у показі. Рівні та види показу. Особливості показу в екскурсії.

Показ, як реалізація принципу наочності. Сутність розповіді. Основні вимоги до розповіді. Завдання розповіді на екскурсії. Трансформація розповіді у зорові образи. Особливості розповіді на екскурсії.

Поєднання показу та розповіді в екскурсії. П'ять рівнів процесу становлення екскурсії. Екскурсія, як взаємодія трьох елементів: екскурсовод, об'єктів, екскурсантів. Наростання екскурсійної ситуації. Первинність показу, вторинність розповіді.

Показ – основний елемент екскурсії. Сутність показу. Особливості показу в екскурсії. Сутність розповіді. Основні вимоги до розповіді. Завдання розповіді на екскурсії. Особливості розповіді на екскурсії. Поєднання показу та розповіді в екскурсії.

Екскурсія, як взаємодія трьох елементів: екскурсовода, об'єктів та екскурсантів.

#### **Тема 3. Класифікація екскурсій**

Етапи удосконалення класифікації екскурсій. Сучасна класифікація екскурсій.

Класифікація екскурсій залежно від змісту, тематики, складу учасників, місця проведення, способу пересування, форми проведення, тривалості.

Характеристика екскурсії залежно від групових ознак. За змістом: оглядові й тематичні. За складом учасників: для дорослих і дітей, місцевого населення і туристів, сільського й міського населення, організованих груп та індивідуалів, бізнес-екскурсії.

За місцем проведення: міські, заміські, музейні.

За способом пересування: пішохідні, та з використанням різних видів транспорту.

За формою проведення: екскурсія-масовка, екскурсія-прогулянка, екскурсія-концерт, екскурсія-спектакль, екскурсія для спеціальної аудиторії, навчальна екскурсія, пробна екскурсія.

## **Змістовий модуль 2. Методика та проведення екскурсій**

### **Тема 4. Методика підготовки екскурсії**

Організація та зміст процесу розробки нової екскурсії. Творча група, її склад. Колективний характер роботи. Розподіл і виконання обов'язків членів групи. Термін підготовки екскурсії.

Основні етапи підготовки екскурсії: визначення цілі, вибір теми, підбір та вивчення літературних джерел; робота зі змістом екскурсії; знайомство з експозиціями і фондами музеїв; підбір та вивчення екскурсійних об'єктів; складання та інспектування маршрутів; підготовка контрольного тексту екскурсії; мова екскурсовода; комплектування «портфеля екскурсовода»; вибір методичних засобів; складання методичних розробок; висновок методиста про текст і методичну розробку; прийом екскурсії; затвердження екскурсії.

Порядок складання технологічної карти екскурсії.

Індивідуальний текст екскурсії, його особливості. Структура тексту.

### **Тема 5. Методика та техніка проведення екскурсій**

Призначення методики проведення екскурсії. Загальна й часткова методика. Характеристика методичних способів: асоціація щодо порядку часу, асоціація щодо єдності місця, словесні методи (усна розповідь, бесіда, пояснення, переказ змісту, цитування тощо). Наочні методи: демонстрація в натурі та в зображенні, спостереження тощо.

Практичні методи: огляд об'єкта, спостереження згідно із завданням екскурсовода.

Метод вправ: вироблення навичок та умінь екскурсантів.

Вимоги екскурсійної методики: методичні способи показу, розповіді, рух в екскурсії, використання «портфеля екскурсовода», техніка проведення екскурсії та контакт екскурсовода з групою.

Особливі методичні прийоми.

Прийоми демонстрації наочних матеріалів.

Техніка проведення екскурсії. Вимоги до техніки проведення екскурсії.

### **Тема 6. Методичні прийоми показу та розповіді**

Поняття «методичний прийом». Класифікація методичних прийомів. Види прийомів показу: попереднього огляду, зорової реконструкції, панорамного показу, зорового монтажу, локалізації подій, абстрагування, зорового порівняння, інтеграції, асоціації, руху, зорової аналогії, перемикання уваги, меморіальної дошки.

Класифікація методичних прийомів розповіді.

Види методичних прийомів розповіді: екскурсійної довідки, характеристики, опису, пояснення, коментування, репортажу, цитування, питання-відповідей, посилання на очевидців, завдань, новизна матеріалу, літературного монтажу, співучасті, дискусійної ситуації, зштовхування версій, персоніфікації, проблемної ситуації, відступу, індукції, дедукції, клімактеричний, антиклимактеричний.

Особливі методичні прийоми. Прийом демонстрації наочних посібників. Поняття «методичний прийом». Призначення методичних прийомів.

Класифікація методичних прийомів. Види прийомів показу. Класифікація методичних прийомів розповіді. Види методичних прийомів розповіді.

### **Тема 7. Професійна майстерність екскурсовода**

Поняття «професійна майстерність екскурсовода». Складові «професійної майстерності екскурсовода». Вимоги до екскурсовода. Особистість екскурсовода. Права та обов'язки, навички та вміння екскурсовода, їх формування.

Шляхи підвищення професійної майстерності екскурсовода.

Культура та техніка мови екскурсовода, їх складові.

Невербальні засоби мовлення.

Психологічні завдання екскурсовода: формування та підтримка інтересу до екскурсії, організація уваги на екскурсії.

### **Тема 8. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування**

Суть, основа, принципи диференційованого підходу. Диференційований підхід до організації, змісту й методики підготовки та проведення екскурсій залежно від груп екскурсантів. Формування різних груп екскурсантів. Особливості підготовки та проведення екскурсій для різних груп: учасників звичайної екскурсії, навчальних екскурсій, екскурсій для сільського населення, екскурсій для туристів, екскурсій для молоді тощо.

### **Структура навчальної дисципліни**

Навчальна дисципліна може складатись з двох змістових модулів. Кількість змістових модулів визначається метою та змістом програми і не повинна перевищувати кількості кредитів, передбачених навчальним планом на вивчення дисципліни протягом семестру. Структура навчальної дисципліни представляється у вигляді таблиці 2.

Таблиця 2.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Консультації	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
<b>Змістовий модуль 1. Зістовий модуль 1. Предмет, зміст курсу.</b>							
Тема 1. Екскурсія та її зміст	4	2	2				
Тема 2. Показ та розповідь в екскурсії: їх співвідношення	4	2	2				

Разом за змістовим модулем 1							
Тема 3. Класифікація екскурсій	4	2	2				
<b>Змістовий модуль 2. Методика та проведення екскурсій</b>							
Тема 4. Методика підготовки екскурсії	4	2	2				
Тема 5. Методика та техніка проведення екскурсій	2	2	2				
Тема 6. Методичні прийоми показу та розповіді	4	2	2				
Тема 7. Професійна майстерність екскурсовода	4	2	2				
Тема 8. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування	4	2	2				
Тема 9. Практика підготовки та проведення екскурсій з попередньо визначеної тематики. Демонстрація екскурсій у структурних відділеннях ВКМ.	4	2	2				
<b>Усього годин</b>	36	18	18				

## 2. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	<p><b>Екскурсія та її зміст</b>            Основні визначення екскурсії.            Ознаки екскурсії, їх характеристика: активність, логічна послідовність, випереджувальна роль показу.            Екскурсійний процес, його складові.            Функції екскурсії: інформація, культурний відпочинок, розширення кругозору, формування інтересів. Екскурсія як форма туристської послуги.            Екскурсійний метод. Групи екскурсійного аналізу. Види аналізу.            Показ, розповідь, рух – основні елементи екскурсії. Види показу. Вимоги до розповіді на екскурсії.            Тематика екскурсій. Вимоги до тематики.</p>	2 год
2	<p><b>Показ та розповідь в екскурсії: їх співвідношення</b>            Сутність показу. Послідовність у показі. Рівні та види показу. Особливості показу в екскурсії.            Сутність розповіді. Основні вимоги до розповіді. Завдання розповіді на екскурсії. Трансформація розповіді у зорові</p>	2



	<p>образи.</p> <p>Поєднання показу та розповіді в екскурсії. П'ять рівнів процесу становлення екскурсії. Екскурсія, як взаємодія трьох елементів: екскурсовод, об'єктів, екскурсантів. Наростання екскурсійної ситуації. Первинність показу, вторинність розповіді.</p> <p>Сутність розповіді. Основні вимоги до розповіді. Завдання розповіді на екскурсії.</p> <p>Поєднання показу та розповіді в екскурсії.</p> <p>Екскурсія, як взаємодія трьох елементів: екскурсовода, об'єктів та екскурсантів</p>	
3	<p><b>Класифікація екскурсій</b></p> <p>Етапи удосконалення класифікації екскурсій. Сучасна класифікація екскурсій.</p> <p>Класифікація екскурсій залежно від змісту, тематики, складу учасників, місця проведення, способу пересування, форми проведення, тривалості.</p> <p>Характеристика екскурсії залежно від групових ознак. За змістом: оглядові й тематичні. За складом учасників: для дорослих і дітей, місцевого населення і туристів, сільського й міського населення, організованих груп та індивідуалів, бізнес-екскурсії. За місцем проведення: міські, заміські, музейні. За способом пересування: пішохідні, та з використанням різних видів транспорту. За формою проведення: екскурсія-масовка, екскурсія-прогулянка, екскурсія-концерт, екскурсія-спектакль, екскурсія для спеціальної аудиторії, навчальна екскурсія, пробна екскурсія.</p>	2
4	<p><b>Методика підготовки екскурсії</b></p> <p>Організація та зміст процесу розробки нової екскурсії.</p> <p>Творча група, її склад. Колективний характер роботи. Розподіл і виконання обов'язків членів групи.</p> <p>Основні етапи підготовки екскурсії: визначення цілі, вибір теми, підбір та вивчення літературних джерел; робота зі змістом екскурсії; знайомство з експозиціями і фондами музеїв; підбір та вивчення екскурсійних об'єктів; складання та інспектування маршрутів; підготовка контрольного тексту екскурсії; мова екскурсовода; комплектування «портфеля екскурсовода»; вибір методичних засобів; складання методичних розробок; висновки методиста про текст і методичну розробку; прийом екскурсії; затвердження екскурсії.</p> <p>Порядок складання технологічної карти екскурсії.</p> <p>Індивідуальний текст екскурсії, його особливості. Структура тексту.</p>	2
5	<p><b>Методика та техніка проведення екскурсій</b></p> <p>Призначення методики проведення екскурсії. Загальна й</p>	2

	<p>часткова методика. Характеристика методичних способів: асоціація щодо порядку часу, асоціація щодо єдності місця, словесні методи (усна розповідь, бесіда, пояснення, переказ змісту, цитування тощо). Наочні методи: демонстрація в натурі та зображенні, спостереження тощо.</p> <p>Вимоги екскурсійної методики: методичні способи показу, розповіді, рух в екскурсії, використання «портфеля екскурсовода», техніка проведення екскурсії та контакт екскурсовода з групою.</p> <p>Особливі методичні прийоми. Прийоми демонстрації наочних матеріалів.</p> <p>Техніка проведення екскурсії. Вимоги до техніки проведення екскурсії.</p>	
6	<p><b>Методичні прийоми показу та розповіді</b></p> <p>Поняття «методичний прийом». Класифікація методичних прийомів. Види прийомів показу: попереднього огляду, зорової реконструкції, панорамного показу, зорового монтажу, локалізації подій, абстрагування, зорового порівняння, інтеграції, асоціації, руху, зорової аналогії, перемикання уваги, меморіальної дошки.</p> <p>Види методичних прийомів розповіді: екскурсійної довідки, характеристики, опису, пояснення, коментування, репортажу, цитування, питання-відповідей, посилання на очевидців, завдань, новизна матеріалу, літературного монтажу, співучасті, дискусійної ситуації, зштовхування версій, персоніфікації, проблемної ситуації, відступу, індукції, дедукції, клімактеричний, антиклімактеричний.</p> <p>Особливі методичні прийоми. Прийом демонстрації наочних посібників. Поняття «методичний прийом». Призначення методичних прийомів.</p> <p>Класифікація методичних прийомів. Види прийомів показу. Класифікація методичних прийомів розповіді. Види методичних прийомів розповіді.</p>	2
7	<p><b>Професійна майстерність екскурсовода</b></p> <p>Поняття «професійна майстерність екскурсовода». Складові «професійної майстерності екскурсовода». Вимоги до екскурсовода. Особистість екскурсовода.</p> <p>Культура та техніка мови екскурсовода, їх складові. Невербальні засоби мовлення.</p> <p>Психологічні завдання екскурсовода: формування та підтримка інтересу до екскурсії, організація уваги на екскурсії.</p>	2
8	<p><b>Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування</b></p> <p>Суть, основа, принципи диференційованого підходу. Диференційований підхід до організації, змісту й методики підготовки та проведення екскурсій залежно від груп екскурсантів.</p> <p>Формування різних груп екскурсантів. Особливості</p>	2

	підготовки та проведення екскурсій для різних груп: учасників звичайної екскурсії, навчальних екскурсій, екскурсій для сільського населення, екскурсій для туристів, екскурсій для молоді тощо.	
9	Практика підготовки та проведення екскурсій з попередньо визначеної тематики. Демонстрація екскурсій у структурних відділеннях ВКМ.	12
	<b>Разом</b>	<b>70</b>

### 3. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Ознаки екскурсії, їх характеристика: активність, логічна послідовність, випереджувальна роль показу.	
2	Екскурсійний процес, його складові.	
3	Групи екскурсійного аналізу. Види аналізу.	
4	Екскурсія як форма туристської послуги.	
5	Характеристика екскурсії за змістом: оглядові й тематичні.	
6	Характеристика екскурсії за складом учасників: для дорослих і дітей, місцевого населення і туристів, сільського й міського населення, організованих груп та індивідуалів, бізнес-екскурсії.	
7	Характеристика екскурсії за місцем проведення: міські, заміські, музейні.	
8	Характеристика екскурсії за способом пересування: пішохідні, та з використанням різних видів транспорту.	
9	Характеристика екскурсії за формою проведення: екскурсія-масовка, екскурсія-прогулянка, екскурсія-концерт, екскурсія-спектакль, екскурсія для спеціальної аудиторії, навчальна екскурсія, пробна екскурсія.	
10	Складові «професійної майстерності екскурсовода».	
11	Особистість екскурсовода. Культура та техніка мови екскурсовода, їх складові. Невербальні засоби мовлення.	
12	Психологічні завдання екскурсовода: формування та підтримка інтересу до екскурсії, організація уваги на екскурсії.	
13	Види методичних прийомів розповіді: екскурсійної довідки, характеристики, опису, пояснення, коментування, репортажу, цитування, питання-відповідей, посилання на очевидців, завдань, новизна матеріалу, літературного монтажу, співучасті, дискусійної ситуації, зштовхування версій, персоніфікації, проблемної ситуації, відступу, індукції, дедукції, клімактеричний, антиклімактеричний.	
14	Класифікація методичних прийомів. Види прийомів показу. Класифікація методичних прийомів розповіді. Види методичних прийомів розповіді.	

#### 4. Методи навчання

Для досягнення поставлених цілей викладання дисципліни використовуються наступні засоби та способи й організаційного характеру заходи:  
вивчення теоретичного матеріалу дисципліни з використання комп'ютерних технологій;

самостійне вивчення теоретичного матеріалу дисципліни з використанням Internet-ресурсів, інформаційних баз, методичних рекомендацій, спеціальної навчальної, наукової, довідкової і нормативно-правової літератури;

закріплення теоретичного матеріалу під час проведення практичних (семінарських) занять і самостійної роботи шляхом виконання проблемно-орієнтованих, командних, пошукових і творчих завдань.

Разом з тим, при засвоєнні знань з дисципліни використовуються певне поєднання видів навчальної роботи з методами та формами активізації пізнавальної діяльності студентів для досягнення запланованих (очікуваних) результатів вивчення і формування компетенцій. З такою метою застосовуються як традиційні методи і форми вивчення, так і інноваційні, активні та інтерактивні технології: лекції, елементи проектування екскурсій, творчий пошук, порівняльний аналіз, проблемні дискусії, самостійна робота тощо.

#### ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Екскурсійний процес, його складові. Завдання екскурсійного процесу.
2. Функції екскурсії:
3. Екскурсійний метод. Вимоги екскурсійного методу.
4. Екскурсійний аналіз. Групи екскурсійного аналізу. Види аналізу.
5. Види показу.
6. Вимоги до розповіді на екскурсії.
7. Сутність показу. Послідовність у показі. Рівні та види показу.
8. Основні вимоги до розповіді. Завдання розповіді на екскурсії.
9. Поєднання показу та розповіді в екскурсії. П'ять рівнів процесу становлення екскурсії.
10. Сутність показу. Особливості показу в екскурсії. Сутність розповіді.
11. Сучасна класифікація екскурсій.
12. Класифікація екскурсій залежно від змісту, тематики, складу учасників, місця проведення, способу пересування, форми проведення, тривалості.
13. Характеристика екскурсії залежно від групових ознак.
14. Організація та зміст процесу розробки нової екскурсії. Творча група, її склад. Колективний характер роботи.
15. Основні етапи підготовки екскурсії:
16. Порядок складання технологічної карти екскурсії.
17. Індивідуальний текст екскурсії, його особливості. Структура тексту.
18. Призначення методики проведення екскурсії. Загальна й часткова методика.
19. Характеристика методичних способів.

20. Практичні методи: огляд об'єкта, спостереження згідно із завданням екскурсовода.
21. Метод вправ: вироблення навичок та умінь екскурсантів.
22. Вимоги екскурсійної методики.
23. Особливі методичні прийоми.
24. Прийоми демонстрації наочних матеріалів.
25. Техніка проведення екскурсії. Вимоги до техніки проведення екскурсії.
26. Поняття «методичний прийом». Класифікація методичних прийомів.
27. Класифікація методичних прийомів розповіді.
28. Поняття «професійна майстерність екскурсовода». Складові «професійної майстерності екскурсовода».
29. Вимоги до екскурсовода. Шляхи підвищення професійної майстерності екскурсовода.
30. Культура та техніка мови екскурсовода, їх складові. Невербальні засоби мовлення.
31. Психологічні завдання екскурсовода.

**5. Форма підсумкового контролю успішності навчання** являє собою залік – у другому семестрі.

**6. Методи та засоби діагностики успішності навчання:** словесні, наочні, практичні.

Контроль успішності здійснюється у відповідності з рейтинговою системою оцінки знань студентів.

Для перевірки знань студентів являються поетапні вимоги, які відповідають поточному контролю успішності та проміжній атестації, основними засобами яких є типові завдання, тести та методи контролю, що дозволяють оцінити знання, вміння та рівень набутих компетенцій.

Контроль знань студентів здійснюється в процесі поточної та проміжної атестацій.

Поточна атестація – постійна (регулярна) перевірка рівня знань студентів і ступінь засвоєння навчального матеріалу відповідної дисципліни протягом двох семестрів по мірі її вивчення. Вона являє собою: результати самостійної роботи, виступи на практичних (семінарських) заняттях, участь у вирішенні «кейсових» (проблемні практичні приклади як завдання) ситуацій; тестування по окремим темам; виконання та захист самостійних та контрольних робіт тощо.

Проміжний контроль: залік та іспит у формі розгорнутих усних відповідей на поставлені по навчальному курсу лекцій питання, а також представлення виконання самостійних робіт.

#### **7. Розподіл балів, які отримують студенти**

Поточний контроль (макс - 40 балів)	Модульний контроль (макс - 60 балів)	Загальна кількість
--	---	-----------------------

Модуль 1			Модуль 2					Модуль 3			балів
ЗМ 1	ЗМ 2	ЗМ 3	ЗМ 4	ЗМ 5	ЗМ 6	ЗМ 7	ЗМ 8	МКР 1	МКР 2	МКР 3	
5 бал. як сер. ари фм.	5 бал. як сер. ари фм.	5 бал. як сер. ари фм.	5 бал. як сер. ари фм.	5 бал. як сер. ари фм.	5 бал. як сер. ари фм.	5 бал. як сер. ари фм.	5 бал. як сер. ари фм.	20	20	20	100

До поточної модульної оцінки додаються бали за активну навчальну діяльність протягом семестру:

- 2 бали додаються, якщо на 50% практичних чи семінарських занять студент отримав позитивну оцінку або доповнення;

- 1 бали додаються, якщо на 25 % практичних чи семінарських занять студент отримав позитивну оцінку або доповнення.

### **Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях:**

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними; відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні»
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні», може самостійно знайти в підручнику відповідь
	3	Студент намагається аналізувати на основі побутових знань і навичок; виявляє окремі властивості, спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру, за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, провести за зразком економічні розрахунки; слабо орієнтується у поняттях, визначеннях, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність предмету, може дати визначення понять, категорій, однак із помилками, впевнено працювати з підручником, самостійно оволодіти частиною навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом,

		але висновки не логічні, не послідовні
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою, самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, вміє наводити свої власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити, самостійно користуватися додатковими джерелами, правильно використовувати термінологію, скласти прості таблиці, схеми
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює суспільні події в державі і за рубежом, вміє аналізувати, робити висновки; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, однак із деякими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і захистити його положення
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує набуті знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, чітко тлумачить поняття, формулювання законів, нормативних документів, може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички
Високий (творчий професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних умовах, ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності процесів; робить аргументовані висновки, практично оцінює окремі нові факти, явища, процеси, самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання, може сприймати іншу позицію як альтернативну, знає суміжні дисципліни, використовує знання, аналізуючи політичні явища
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмету, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи), спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію, самостійно вивчити матеріал, визначити програму своєї пізнавальної діяльності, знаходити інформацію в газетах, журналах, публікаціях, Інтернеті, мультимедійних програмах тощо, оцінювати явища в суспільстві, виявляє свою життєву позицію

	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, використовує широкий арсенал засобів доказів своєї думки, розв'язує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї, виконує науково-дослідну роботу, логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує Інтернет, моделює ситуації в нестандартних умовах
--	----	--

### **Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на контрольних роботах**

**1 бал** – студент може розрізнити об'єкт навчання і відтворити деякі його елементи, мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.

**2 бали** – студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт навчання, виявляє здатність елементарно викладати думку, може відтворити кілька термінів, явищ, без зв'язку між ними; повинен вибрати вільний варіант відповіді.

**4 бали** – студент має початковий рівень знань; знає близько половини навчального матеріалу; здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, повторити за зразком певну дію, описує явища, процеси без пояснень причин; за допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабко орієнтуються в поняттях, має фрагментарні навички в роботі з підручником, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі, здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання, виявляє інтерес до навчального матеріалу.

**6 балів** – студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило, здатен відтворити його з помилками та неточностями, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює поняття, наводить приклади, знає основні дати, орієнтується в хронології, підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен використовувати наочні матеріали; відповіді непослідовні та нелогічні.

**8 балів** – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач за зразком; користується додатковими джерелами.

**10 балів** – студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; уміє наводити окремі власні приклади та підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; самостійно



користується додатковими джерелами; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає таблиці та схеми.

**12 балів** – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.

**14 балів** – студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, уміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; висловлює стандартну аргументацію при оцінці дій, процесів, явищ; чітко тлумачить поняття; здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу.

**16 балів** – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

**18 балів** – студент володіє узагальненими поняттями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них.

**20 балів** – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

### Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 – 81	C	Задовільно	
67 – 74	D		
60 – 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

## 8. Методичне забезпечення

Для забезпечення вивчення навчальної дисципліни основу складають робоча програма та безпосередня участь в екскурсіях та організація їх проведення у структурних відділах Волинського краєзнавчого музею на момент проведення навчальних занять курсу згідно з розкладом.

## 9. Рекомендована література

### Базова

1. Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство: навчальний посібник / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. – 2-ге, перероб. і доп. – К.: Альтерпрес РА, 2012. – 444 с.
2. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навчальний посібник / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 178 с.
3. Любіцева О. О. Методика розробки турів: навчальний посібник / О. О. Любіцева. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Альтерпрес, 2008. – 300 с.
4. Любіцева О. О. Туристичні ресурси України: навчальний посібник / О. О. Любіцева, В. Є. Панкова, Є. В. Стафійчук. – К.: Альтерпрес, 2007. – 369 с.
5. Мальська М.П. Планування туристичної діяльності: підручник / М. П. Мальська, О. Ю. Бордун; Міністерство Освіти і науки України. – К.: Знання, 2010. – 310 с.
6. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності / Т. Г.Сокол; за заг.ред. Орлова В. Ф. – К.: Грамота, 2006. – 264 с.

### Допоміжна

1. Альтгайм Л. Б. Основи музейної та екскурсійної діяльності. Курс лекцій / Л. Б. Альтгайм. – Тернопіль: Тернопільський нац. пед. університет імені В. Гнатюка, 2007. – 113 с.
2. Боева А. Ф. Творческий процесс создания новых экскурсий: поиски и находки / А. Ф. Боева // Пилигримы Крыма-99. – Симферополь: Крымский архив, 2005. – Т.2 – 212 с.
3. Воронина А. Б. Организация экскурсионных услуг / А. Б. Воронина. – Симферополь: Сонат, 2008. – 200 с.
4. Голубничая С. Н. Основы экскурсионного дела. Учебник / С. Н. Голубничая. – Донецк: Институт турбизнеса, 2003. – 214 с.
5. Долженко Г. П. Экскурсионное дело / Г. П. Долженко. Р/Д – Москва: ИКЦ «Март», 2001. – 304 с.
6. Емельянов Б. В. Экскурсоведение. Учебник / Б. В. Емельянов. – М.: Советский спорт, 2000. – 224 с. – С. 118–147.
7. Емельянов Б. В. Экскурсоведение: Учебник / Б. В. Емельянов. – М.: Советский спорт, 2003. – 216 с.
8. Омельченко Б. Ф. Экскурсионное общение: познание, воспитание, отдых... / Б. Ф. Омельченко. – М.: Наука, 1991. – 120 с.

9. Савина И. В. Экскурсоведение / И. В. Савина, З. М. Горбылева. – Минск: БГЭУ, 2004. – 335 с.
10. Хуусконен Н. М. Практика экскурсионной деятельности / Н. М. Хуусконен, Т. М. Глушанок. – С. Пб.: «Издат. Дом Герда», 2007. – 208 с.
11. Чагайда І. М. Екскурсознавство: Навчальний посібник / І. М. Чагайда, С. В. Грибанова. – К: ІТФПУ, 2004 – 240 с.

### **Інформаційні ресурси**

1. Верховна рада України. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [rada.gov.ua](http://rada.gov.ua)
2. Державне агентство України з туризму та курортів. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.tourism.gov.ua](http://www.tourism.gov.ua)
3. Зінченко В.А. Екскурсологія як туризмологічна наука / В.А.Зінченко // Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права. Серія: філософські науки. – 2010. – Випуск 8. – С.211-223 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.tourlib.net](http://www.tourlib.net)
4. Портал путешествий [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.travel.ru](http://www.travel.ru)
5. Романенко О. В. Організація екскурсійних послуг / О.В.Романенко // Культура народів Причорномор'я. – 2009. – №176. – С.159-161 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.tourlib.net](http://www.tourlib.net)
6. Украинская туристическая информационная система [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.utis.com.ua](http://www.utis.com.ua)